

**Sermones: Petri Hieremie Panormitani ex Sicilia: F.
co[n]uent[us] ordinis Predicatoru[m] bononiensiu[m]:
tam preclari q[uam] omnigene eruditio[n]is refertissimi.
omnibusq[ue] euangelica documenta ...**

Petrus <de Hieremia>

[Augsburg], 1514

VD16 P 1883

De s[an]cto Antonio abbate. ser. xvj.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70359)

In festo s. Antonij abbatis

volumus auferre partē deo. i. die domini
cā q̄ est vna de septem dieb; hebdomade.
Nota etiā p̄ta sartores q̄ in dieb; dñicis
laborāt de nocte vsq; p̄e diem: sic etiā in
die natalis dñi rē. Itē cōtra corbiseros.
Itē cōtra barbirones rē. Ideo frange
si fidē fides frangat eide rē. Deus enim
aufert partē nostrā: vel breuiādo vitā. ps.
Viri sanguinū rē do. nō di. vi. s. vel immit
tendo infirmitates: in quib; hoies expen
dunt decuplū quā lucrati fuerint. Vel fa
mē: vel latrones: vel pyratas: y/ alias ad
uersitates: qz si tu facis guerrā cōtra deū
ipe defendit se cum sagittis suis rē. Ideo
adoremus dñm sicut adorauerūt magis rē.
¶ Notandū q̄ sim hoim dantium rē non
dantiū elemosynas est decuplex differētia
rē vltima est bona. Quidā em̄ p̄mo nō dāt
nec facta nec verba: sed tacet cum paupes
petāt rē aspectant. Contra qd̄ dicit Pro
uerb. xij. Qui obturat aurē ad clamorem
paupis: rē ipse clamabit rē n̄ exaudiet. Qui
dam rē scdo dāt verba mala iniuriādo pau
perib;: vel eos mittendo cum diabolo rē.
sic facie: eis christus in iudicio: qz mittet
eos cum diabolo rē. Quidā rē tertio dāt
bona verba: sed facia minime: cū tamē p̄
mūdo vel p̄ carne luxuriādo: vel p̄ conui
uijs multa expendent. Nota contra illos
qui p̄mittūt dare elemosynā: sed in postea
decipiūt: qd̄ videt mortale peccatū: quia
dixit lex: q̄ graue est fidē fallere. l. j. ff. de
cōstitutā pecunia. Et in c. Antigonus. ex
tra de pactis. Quidā rē quarto cū imperu
tre. sicut fecit qdam qui piccit panem cuz
tra in facie paupis. sed paup qui bene scie
bat ludere ad pilam: accipiens cuz manu
dixit. Amore dei sit. Quidā rē quinto dāt
peiora paupib;: rē meliora rē optima que
qz retinet p̄ se. Ideo cadūt in iudiciū La
in rē. Vide s. Quidā rē sexto dant paupe
rib; de alienis: qz faciūt furta/ y/ iuras rē.
rē de illis dant elemosynas. Extra qd̄ di
cit Eccl. xxiiij. Qui offert sacrificiū ex
substantia pauperū: quasi qui victimar fi
liū in p̄spectu patris. Ideo dicit Prover.
ij. Honora dñm d̄ tua substantiā. Quidā
rē septimo dant ex vana gl̄ia rē. Matt. vj.
Amen dico vobis receperūt mercedē suā
Cum facis elemosynam noli tuba canē
re ante te sicut hyppocrite faciūt. Et infra.

Te autē faciere elemosynā ne. si. tua qd̄ fa
ciat dextera tua. Quidam rē octauo dant
modicū cum possint multū dare: p̄na qd̄
fecit illa vidua que posuit duo era in ga
zophylatio. Lu. xij. Ideo Tob. iij. Quis
potueris esto misericors. Simultum tibi
fuerit: abundanter tribue. Si exigū tibi
fuerit etiā exigū libeter imparti stude.
Quidā rē nono: rē sunt pessimi: non solum
nō dant sua paupib;: sed ipos paupes p̄
dant. rē bona ecclīastica: rē res diuinas. in
hoc iudicio sunt oēs artifices q̄ laborāt in
dieb; festiuis rē. Die vrs. in fine predicti
fmonis. In hoc etiā iudicio sunt heredes
q̄ bona restatoris rē legata relicta paupib;
occupat: sed sic fier eis. Item Esa. xxiiij.
Ve q̄ p̄datis: nōne rē ipē p̄daberis. Per re
gulā iuris. Qd̄ q̄sq; iuris in alium statu
it: ipse eodē iure vras. Quidam rē decimo
dant multū cū bona interiorē rē deuotōe:
istī imitant̄ Magos rē. Et idō de p̄ m̄
ter eis stellā. i. angelū q̄ illuminer eos rē p̄
ducatur ad videndū ch̄m in gl̄ia. Quidā rē
yndecimo dant cū acidia rē tristitia quasi
coacti. Extra q̄s ap̄s. ij. Eoz. ix. Quidā
q̄sq; purē destinant in corde suo: nō ex tri
sticia aut ex neg. Dilare em̄ daret diligite
deus. Quō autē rē cū quib; circūstātijs vol
beat fieri elemosyna: notat in ps. Diligite
dedit paupib;: iustitia eius manet in secu
lū seculi. De quo vide post festū Trinita.
Sermo. xiiij. parte. j.

In festo scti Antonij abbat;
Sermo. xvij.

¶ Certamen for:

te dedit illi vt vineret. Sap. x.
Pro de claratiōe nota q̄ in festo
nō nisi campus plij. rē quātū ad corpus et
quantū ad animā. Primo quantū ad cor
pus a tpe p̄ceptionis: qz quattuor quali
tates corpis p̄tinue bellant: scz calor cum
frigiditate. rē siccitas cum humiditate q̄
vsq; interficiant hominē. Ide etiā est cre
plū. Corpus em̄ semp est in miserijs: labor
rū: infirmitatū: piculoꝝ: paupratum rē.
guerraz rē. Itē cū p̄mittis ad inuicē de
trahendū/ iniuriādo/ insidiādo rē. Ideo de

Iste plio corpis facit David vnum Psal.
 Diserere me deus: quoniam perculcauit me ho-
 mo etc. Secundo quantum ad animam: quod plio
 lio est piculiosus. Dicitur siltrudo de vna
 domicella quam impugnarēt tres fortes
 milites armati: vnus ante eam esse, alius a
 dextris eam balista: alius a sinistris eam lan-
 cea etc. magnū piculū eēt et nō grā dei etc.
 sed domicella nō habuit defensorē: nisi pa-
 rere vbi sustinet etc. Ista domicella ē ani-
 ma, tres milites sunt mūdus q̄ venit cum
 ente. i. cū negocijs baratarijs iustitij etc.
 Caro a dextris eam sagittis malax inclina-
 tionū. Sensus eīm et cogitatio hūani cor-
 poris pna sunt ad malū ab adolecētia sua
 Sen. viij. A sinistris dō diabolus eam lan-
 cea tentationū diuersax. De istis militi-
 bus dicit Petrus. Militāt aduersus ani-
 mā. j. Pet. j. Sed anima nō habet nisi parti-
 cē. i. fide firmā: q̄ est appodiamentū chri-
 stiani. Fratres sobrii estote et vigilate: q̄
 aduersarius vester diabolus etc. cui resisti-
 te fortes in fide. j. Pe. v. Et stat retro: q̄
 fides est de his q̄ non vident. Fides est de
 substantia rez spe. et ar. nō ap. Heb. xi. Ec-
 ce ergo magnū plio. Ido Job. viij. Militi-
 tia: als tentatio est vira hoīs sup terrā: et
 sicut mercenarij dies eius. Hora mercēna-
 ri: quia si bene pliatū vincit habet pmiū
 glorie: als infernū. ¶ Pro fimonis funda-
 mento ouis theologicis questio. Querit
 vtrū scit Antonius suis meritis meru-
 erit pmiū eternū. Arguit q̄ non: ait Ari-
 stoteles. viij. Physicoz. Impossibile est i
 corpe finito virtutē esse infinitā. si ergo fi-
 nite virtutis: ergo finite opaf. vt ait Boe-
 tius. iij. de solatiōe. Agit vniuscuiusq̄
 natura qd est pmiū et: vt ignis de sua pro-
 pteritate calefacit. Paulus ad Roma. viij
 Non sunt cōdigne passionē huius tēpo-
 ris: ergo scit Antonius ex suis meritis
 nō meruit pmiū eternū. In oppositū ait
 Aug. Noluit tamē dare: nisi mediantibz
 pcedentibz meritis bonoz operū: et obser-
 uatione diuinoz pceptoz. ergo sanctus
 Antonius suis meritis meruit pmiū eter-
 num. Et sic questio manep vtraqz parte
 dubia. Ad questioē respon. est fm Tho.
 pma parte. q. xxij. art. iij. Et Alexander
 dales pma parte summe. q. v. ar. ix. q̄ opa
 nostra possunt pcedere a duobz pncipis.

Primum est agens creatū: qd dicit libe-
 rum arbitriū simplex nō supponendo gra-
 tiā spūsancti. et sic ad dubiū dicit q̄ scit
 Antonius suis meritis meruit vitā eter-
 nam: quia opationes mūdane finiti et mo-
 dici valoris. Luce. xij. Cum feceritis oīa
 dicit quia iuriles serui sumus. Et sic in-
 telligunt auctoritates in argumento.
 Secundū est agens increatū qd dicit spū-
 ritus sanctus: mouens liberū arbitriū ad
 opandū. Et sic ad dubiū dicit: q̄ si opa sū-
 ctū Antonij a tali agente pcedentia tanq̄
 ab agente increato mouere agens creatū:
 scz ipum Antonij ad talia opanda exite-
 runt: quibz mediantibz ipse Antonius me-
 ruit pmiū eternū. Ido habet Joā. iij. fiet
 in eo fons aque salientis in vitā eternam.
 Et hoc est loquēdo de merito cōgrui: qd
 est quādo aliqua psona facit qd i se est ad
 habendū aliqd bonū qd fecit beatus An-
 tonius qui dei mādata obseruauit tenta-
 tionibz diabolicis resistēdo. Iuxta verba
 p̄assumpta. Certamē forte dedit illi vt
 vinceret. In isto plio deus dedit gratiam
 beato Antonio vt vinceret. Ido vicit the-
 ma. Certamē forte dedit illi etc.
 Primo ergo vicit mūdū q̄ veniebat aū-
 tē eū sagitta euaginata.
 Secdo vicit carnē: q̄ veniebat a dextris
 eū balista parata.
 Tertio vicit diabolū: q̄ veniebat a sinistris
 eū lancea recta.
 ¶ Dico pmo etc. Dic quomodo mortuis
 parentibz remāsit dominus bonoz et possi-
 sessionū et redditū etc. Tunc mundus ces-
 pit cōtra eum bellare dicens imaginatio
 ni. Antoni tu es modo dñs domus et dñs
 uicij etc. poteris ducere vxorē et eris de
 maioribus ciuitatis in regimine etc. Et si
 vis mutare. x. p. xij. poteris valde ditari et
 cetera. vel mutare sup possessionibz: et in-
 terim recipe fructus vel vendere pluri p-
 cō pter tempus etc. Ecce bellū mundi.
 Sed cum beatus Antonius fuisset alieuz
 tus audire missas et sermones. dum semel
 audiret missam audiuit illud cōsiliū chri-
 sti. Si vis pfectus esse etc. Matt. xix. O-
 dixit ipse cum isto cōgone seu clypeo pore-
 ro coopire discrimina mundi: et sic veni-
 didit omnia et dedit paupibz. Sed iterum
 mūdus inuasit eum alio ictu ex trāsuer-
 so

D

In festo s. Antonij abbatis

Cum em Antonius eēt in deserto in pnt
cipio vt seruiret deo mūdus traxit sibi vnū
serū dī. Nunquid fuisse bonū aliqd in ser-
uasse. i. seruasse p fabricāda cella/altari et
oratorio rē. z cūdo p desertū sic cogitan-
do: inuenit vnū bacille argenteū: tunc sen-
sualitas dixit sibi. Antoni de hoc poteris
facere cellā rē. Sed itez z tertio mūdus
inuasit eum dicēs imaginationi eū semel
staret in deserto. Antoni tu es homo. ho-
mo autē est anial sociale naturaliter: et tu
es effectus animal brutū. Cōtra illd Da-
uid. Homo cū in honore esset rē. Quare
ergo nō vadis z construis monasteriū vt
facias fructum rē. Dum sic cogitaret exi-
uit z inuenit massam auri rē. Dic quomo-
do Antonius cōtra istum icturn induit
se lozica scripture: dicēs. Beatus homo q̄
inuentus est sine macula: z qui post aurū
nō abiit rē. Eccl. xxxj. Horizontaliter: mun-
dus multos interficit hodie his tribz ictū-
bus. Pmo ictu vulnerat laicos in vsur-
rapinis. Dico vt expedit. Scdo ictu vul-
nerat religiosos q̄ pgregat bona rē. Ter-
tio ictu vulnerat platos z curatos q̄ ven-
dūt sacramēta. Ido chris. Lauete ab omi
auaritia: qz nō in abundantia cuiusq̄ vi-
ta eius est: ex his que possidet. Luce. xij.
Nota Ab omni rē. Dico scdo rē. Cū em
pmū militē. i. mūdū vicisset Antoni. scds
miles cepit ipm impugnare scz caro. Dic
tentatiōes luxurie quas passus est rē. Q
dixit Antonius. Ego indigeo medicina.
Qui em vult curari a vulnere sagitte opoz-
tet expellere sagittā pmo: deinde appone-
re triā tyriaca cōtra venenū qd remanet
intra. Pmo ergo expulit sagittā cogita-
tionū. cogitando passionē chri: vel penas
inferni: z hmoi. deinde apposuit tyriacam
abstinētiē rē. Dic eius vite asperitatem in
cibo z potu z dormitione in vestibz. Ido
apostolus. Fugite fornicatiōem: ecce pmū
remediū expellēt sagittam: z mortificate
membra vestra que sunt sup terrā: ecce se-
cundū. Col. iij. Sed itez caro inuasit eū.
Dicat quomodo apparuit sibi quedā mu-
lier: z erat diabolus in specie mulieris: et
nō cognoscebat Antoni esse demonē rē.
De qua Antonius admirās dixit. Et q̄li-
ter vos estis hic: Respondit: pater audita
sama vestre sanctitatis vellē seruire deo z
vellem cōstitū a vobis. vbi z quō rē. Sta-
tū caro dixit. Antoni ecce ista mulier iu-
uenis est z pulchra: z nullus sciret nō pde-
res famā rē. z caro calefacebat rē. Hovl-
dens dixit. Q vnus ignis expellit alium:
z eleuatis fimbrijs a tergo posuit se i igne
dicens mulieri. Si vis habere mecū plac-
tum venias huc rē. z diabolus disparuit rē.
Et Antonius ex igne exiuit illelus tam
in corpore q̄ in anima. Et poterat dicere.
Probasti cor meum z visitasti nocte: igne
me examinasti z nō est inuenta in me iniq-
tas. ps. xvj. Hozat in isto pmo mti occi-
dūt: qz nesciūt expellere sagittā rē ratiōnū
ne assūere tyriacā abstinētiē rē. Hoz.
ad Rusticū. Femina quā bñ videri queri-
santem mente diligite: nō copotati frequ-
tia. xxvij. dist. Hospitaliū. Et ille. Et qd
de matre mea: Respondit Hieronymus.
Harc tuam ita videas ne per illam ali-
as videre cogaris. habet em famulas ha-
bet pedisequas. z quanto vilior: cap cōdi-
tio: rāto facilioz ruina. Dico tertio rē.
Dic qualiter fuit verberatus a demonibz.
crudelissime rē. Questio est hic: quare de-
us voluit sanctū Antonū habere tā ma-
gnū plūz cum demonibz sibi visibilibz
apparentibz: quia inuisibilibz multi impu-
gnant ab eis: sed sic visibilibz non legitur
nisi de beato Antonio. Respōdeo ratio ē:
quia cōmuniter qui porat banderiaz seu
verillum i bello: magis impugnatur. In
nouo autem testamento post christum pri-
mus qui incepit vitam eremiticā notorie
fuit beatus Antonius: quia Paulus pū-
mus eremita fuit occultus: z ideo maior
res insidias passus est beatus Antonius
q̄ alius rē. Quia ergo beatus Antonius
habuit vicioriam de omnibus tribus mū-
litibus rē. Ideo meruit coronam. Et pos-
terat dicere. Bonum certamē certamē: cur-
sum consummaui: fidem seruaui rē. Timo-
tij. rē. Dic eius mortem. Horizontaliter not-
ta q̄ magnum premium meretur ille qui
est principium alticuius boni opis z exem-
pli: sicut Maria magdalena de pnia rē.
Sic esset si aliq̄s vel aliqua inclperet mu-
tare aliquam malam consuetudinem rē.
Ideo David. Omnis qui percussit Je-
buseum. i. diabolū: in pnis erit princeps
z dix. j. Paral. ij.